ΜΟΥΣΙΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ

ΧΟΡΩΔΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

PSALMUS HUNGARICUS
ΤΟΥ ZOLTAN CODALY

Ἡ «πρώτη» τοῦ «Οὐγγρικοῦ Ψαλμοῦ» τοῦ **Zoltan Codaly** ἦτο ἕνα καλλιτεχνικὸν γεγονὸς πρώτης γραμμῆς, τοῦ ὁποίου ἡ ἐξαιρετικὴ σημασία ἀναγνωρίσθηκε ἀσφαλῶς ἐπαξίως καὶ ἐκτιμήθηκε μὲ ὅλο τὸν ὀφειλόμενο σεβασμὸ ἀπὸ ὅλους ἐκείνους, ποὺ παρακολουθοῦν περισσότερον μὲ ἐνδιαφέρον παρὰ μὲ σνομπισμὸ τὴν σύγχρονη μουσικὴ παραγωγή. Ὅτι τὸ σπουδαιότατον αὐτὸ ἔργον, ποὺ πρὸ πολλοῦ κατέκτησε τὴν ἀγάπη ὅλου τοῦ κόσμου, ηὗρεν ἐπὶ τέλους τὸν δρόμο του καὶ πρὸς τὴ χώρα μας, εἶναι ἀποκλειστικὸ καὶ ἀναμφισβήτητο κατόρθωμα τῆς χορωδίας Ἀθηνῶν καὶ τοῦ ἐμψυχωτοῦ τῆς Φ. Οἰκονομίδη, ποὺ μὲ τὴν τολμηρή τους αὐτὴ ἀπόφασι πιστοποιοῦν τὴ στάσι ποὺ ἐτήρησαν πολλὲς φορὲς ὡς τώρα ἀπέναντι τῆς συγχρόνου μουσικῆς κατὰ τὸν πλέον ἀπερίφραστον καὶ πειστικὸν τρόπον.

Αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ τονίσω ἰδιαιτέρως τὸ γεγονὸς αὐτὸ γιατὶ ξέρω πολὺ καλὰ τὶς ἀντιδράσεις καὶ τὰ ἐμπόδια ποὺ ἔχει κανεὶς νὰ ὑπερπηδήση καὶ γιὰ νὰ ἀνεβασθῆ μόνο ἕνα ἔργον γεμάτο ἀπὸ τόσους ἀσυνειθίστους τεχνοτροπικοὺς νεωτερισμούς. Γιατὶ δὲν πρόκειται μόνον γιὰ δυσκολίες καθαυτὸ μουσικοτεχνικῆς φύσεως, ποὺ πρέπει νὰ νικηθοῦν μὲ μακροχρόνιες ἐπίπονες δοκιμὲς ἀπὸ ἕνα σύνολον ἐκτελεστῶν, ὄχι ἀκόμη ἀπολύτως ἐξοικειωμένο πρὸς τὶς ἠχητικὲς ἰδιορρυθμίες τῆς σύγχρονης μουσικῆς. Εἶναι πρὸ πάντων, ὅπως ἄλλως τε ἀπέδειξε καὶ τὸ μᾶλλον ἀραιὸ ἀκροατήριο, ἡ παραλύουσα ἀδιαφορία τοῦ κοινοῦ ποὺ μᾶς κάνει ν' ἀντικρύζουμε ἀκόμη μιὰ τέτοια ἀπόπειρα, ὡς ἕνα τόλμημα, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιτυχία δὲν εἶναι ὑπὸ καμμίαν ἄποψιν ἐγγυημένη. Καὶ ὅποιος τὸ ἀποφασίζει πρέπει νἄχη τὸ θάρρος νὰ ἀγωνισθῆ γιὰ τὶς ἰδέες του. Καὶ τὸ θάρρος αὐτὸ ἔχει ἀναντιρρήτως ὁ Οἰκονομίδης καὶ μάλιστα σὲ βαθμὸν ἀσυνήθη. Ἐκεῖνος, ποὺ θὰ θελήση νὰ ἐξετάση ἀμερόληπτα τὴ σταδιοδρομία τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν καλλιτεχνικὴν δρᾶσιν τοῦ ὁποίου χρεωστεῖ τόσα ἡ μουσικὴ ζωὴ τῶν Ἀθηνῶν, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἡ ὅλη του ἐργασία εἶναι μία ἀένναος προσπάθεια, ποὺ καθοδηγεῖται πάντα ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν τέχνη καὶ τὸν ἰδανικὸ προορισμό της καὶ ὅτι δὲν ὑποχωρεῖ ἐμπρὸς σὲ κανένα κόπον καὶ καμμιὰ θυσία, ὅταν πρόκειται νὰ ἐπιβάλῃ κάτι, ποὺ πραγματικὰ ἀξίζει. Συμμετέχομεν στὸν ἐνθουσιασμὸν αὐτὸν χωρὶς καμμίαν ἐπιφύλαξιν καὶ διαπιστώνομεν, ὅτι πραγματικῶς αὐτὴ τὴ φορὰ πρόκειται περὶ δημιουργίας καταπληκτικῆς δυνάμεως εἰς τὴν σύλληψιν, τὴν πρωτοφανῆ παγκόσμιον ἐπιτυχίαν τῆς ὁποίας βρίσκομεν εὐεξήγητον ἀμέσως ἀπὸ τὴν πρώτη ἀκρόασι. Εἶναι ἀποτέλεσμα, ὅπως μόνοι μας πιὰ ἀντελήφθημεν, τῆς γοητείας μιᾶς μουσικῆς γλώσσης, ποὺ παρ' ὅλες τὶς παρατολμίες τῶν μέσων, ἔχει τόσην συναρπαστικὴν ζωντικότητα καὶ καταπείθουσαν πλαστικότητα ἐκφράσεως, ὥστε ἀμέσως καὶ αὐθόρμητα γίνεται ἀντιληπτὴ ἀπὸ τὸν καθένα. Δὲν ἔχει κανεὶς οὔτε μιὰ στιγμή, ἔστω καὶ στὰ πιὸ τολμηρὰ μέρη, τὴν ἐντύπωσι τοῦ ἐξεζητημένου καὶ τοῦ θεληματικοῦ, παρά, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἕως τὸ τέλος, διατελεῖ ὑπὸ τὴν ὑπνωτιστικὴ ἐπίδρασι μιᾶς πηγαίας μουσικῆς ὁρμῆς, ποὺ πρέπει νὰ ἐκδηλωθῇ γιατὶ δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ ἀλλοιῶς καὶ γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο μᾶς βιάζει νὰ συμμερισθοῦμε τὴ δημιουργική της συγκίνησι. Ἔτσι ἡ συζήτησι γιὰ τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ τῆς σύγχρονης μουσικῆς, ἄλλη μιὰ φορὰ περιττεύει καὶ γίνεται ὁλοφάνερο τὸ ἀκλόνητο τῆς ἀληθείας, ὅτι κάθε γνήσιο καὶ δυνατὸ ἐπιβάλλεται καὶ κυριαρχεῖ χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρῃ ποιὰ μέσα ἐκφράσεως μεταχειρίζεται.

Ἡ μουσικὴ ἀκολουθεῖ τὰ συγκινητικὰ λόγια τῆς ψαλμικῆς παραφράσεως μὲ τὴν εὐαισθησίαν καὶ τὴν ὀξυδέρκειαν τοῦ ψυχολόγου, ποὺ ἀναζητεῖ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν πραγμάτων τὰ ψυχικά τους αἴτια καὶ τὸ βάθος τους καὶ κατορθώνει, χάρις στὴν πρωτοφανῆ πλαστική του δύναμι νὰ φέρῃ μπρὸς στὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας τόσο καθαρὰ τὴν βιβλική τους σκηνογραφία, ὥστε ἀμέσως συμμετέχομε στὴν τραγικότητα τῶν γεγονότων ποὺ μᾶς ἀφηγεῖται. Τὸ ἐντελῶς προσωπικόν της θέλγητρον ἔγκειται στὴν πλούσια διαδοχικὴ ἐναλλαγὴ τῶν διαφόρων συναισθημάτων: ὁλοφερομένης ἀπογοητεύσεως, σπαραχτικοῦ πόνου, ἐλπιδοφόρου ἐμπιστοσύνης καὶ θριαμβευτικῆς βεβαιότητος, ποὺ προκαλοῦν μὲ τὶς ἀντιθέσεις τους μιὰ ἐντελῶς ἰδιόρρυθμη ἔνταση.

Ἡ ψαλμωδικὴ μονοφωνία, ἡ πιὸ κακόφωνες πολυτονίες, οἱ ζωηροὶ ρυθμοί, οἱ ἑβραϊκὲς μελωδίες, ἀνακατεμένες μὲ τὴν ἀγέρωχη ὠμορφιὰ παλαϊκῶν, δημωδῶν, οὐγγρικῶν σκοπῶν, ἡ θαυμασία ἐνοργάνωσις καὶ τὰ λεπτότατα χορωδιακὰ ἔργα, ὅλα αὐτὰ κάνουν ἕνα πολύπτυχο μουσικὸ σύνολον, ποὺ, καθὼς βοηθεῖται, μάλιστα, ἀπὸ τὴ φρονιμώτατη συντομία τοῦ ἔργου κρατοῦν ἄγρυπνα τὴν προσοχὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον μας ἀπὸ τὸν πρῶτο ὣς τὸν τελευταῖο τόνο.

Ἡ θαυμασία ἐκτέλεσις ἀπετέλεσε ἕνα θρίαμβον δικαιότατον γιὰ τὸν Οἰκονομίδη, ποὺ δόθηκε στὸ ἔργον μὲ ὅλη τὴ θέρμη τῆς ἐνθουσιώδους ψυχῆς του καὶ ἔδωσε ἔτσι εὐκαιρία στὴ λαμπρὴ χορωδία του νὰ ἐπιδείξῃ ἄλλη μιὰ φορὰ τὰ πολλαπλᾶ καὶ πολύτιμα χαρίσματά της.

Ὅποιος ἔχει μιὰ ἀμυδρὰ μόνο ἰδέα τῶν ἀπιστεύτων δυσκολιῶν αὐτῆς τῆς παρτιτούρας, μπορεῖ πραγματικῶς νὰ ὑποκλιθῇ μὲ εὐλαβικὸ θαυμασμὸ μπρὸς στὸ θαυμάσια πειθαρχημένο καὶ καθωδηγημένο αὐτὸ μουσικὸν συγκρότημα γιὰ τὸν ἄψογο τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον ἀνταποκρίθηκε στὶς ἀναρίθμητες δυσχέρειες τοῦ καθήκοντος ποὺ ἀνέλαβε. Ἀλλὰ καὶ στὸν ἐκ Βουδαπέστης μετακληθέντα Ἀνδρέαν Ρόσνερ, ποὺ ποὺ ἀπέδωσε τὸ μέρος τοῦ σολίστα μὲ ὡραιότατη φωνὴ καὶ λεπτότατη μουσικότητα ἀξίζει τὸ ἀληθινὸ φιλοφρόνημα, ὅτι εἶναι ἕνας πραγματικὸς μουσικὸς μὲ ἀνώτερη τεχνικὴ ἱκανότητα καὶ λεπτότατη καλαισθησία.

Γιὰ τὸ πρῶτο μέρος τοῦ προγράμματος δὲν μπορῶ δυστυχῶς νὰ μιλήσω, γιατί, λόγῳ ἄλλων ὑποχρεώσεων δὲν μοῦ ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ παρακολουθήσω.

ALEX THURNEYSSEN